

Коломоєць В.В., здобувач спеціальності 193 Геодезія та землеустрій
Науковий керівник: Гойчук А.П., старший викладач кафедри геодезії
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ ЩОДО СІВОЗМІН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сівозміна є найважливішою складовою раціонального землекористування та ефективного ведення сільського господарства, вона забезпечує високу врожайність культур та збереження родючості ґрунтів. Тому сівозміни законодавчо регулюються.

Відповідно до статті 103 кодексу [1] власники і землекористувачі земельних ділянок повинні запроваджувати прогресивні технології вирощування сільськогосподарських культур і охорони земель, зокрема раціонально використовувати земельні ділянки, дотримуватися сівозмін тощо. Відповідно до статті 183 одним із завдань землеустрою є організація територій сільськогосподарських підприємств щодо створення просторових умов з забезпечення еколого-економічної оптимізації використання і охорони сільськогосподарських земель, введення прогресивних форм організації управління землекористуванням, раціоналізувати співвідношення та розміщення земельних угідь, системи сівозмін тощо. Одним із пунктів змісту землеустрою є складання проєктів землеустрою щодо забезпечення еколого-економічного обґрунтування сівозмін, упорядкування угідь, проведення заходів з охорони земель (стаття 184). Такі проєкти затверджуються їх замовниками (стаття 186). За псування, різного роду забрудненням і засмічення сільськогосподарських земель передбачена цивільна, адміністративна чи кримінальна відповідальність згідно з чинним законодавства (стаття 211).

Згідно з статтею 1 Закону [2] на землях сільськогосподарського призначення необхідно виконувати агрохімічне обстеження ґрунтів з подальшою видачею паспорта, в якому прописані початковий і поточний стан ґрунтів. Державний контроль здійснює центральний орган виконавчої влади у сфері земельних відносин і виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у межах повноважень.

У статті 52 Закону [3] визначено, які види документації із землеустрою розробляють для раціонального використання та охорони земель. Проєкт землеустрою є одним із видів документації, який забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. І на підставі цього проєкту вносяться дані про угіддя земельної ділянки до Державного земельного кадастру згідно з Законом України «Про Державний земельний кадастр».

У Законі [4] зазначено, що проєкти землеустрою з забезпечення еколого-економічного обґрунтування сівозміни і впорядкування угідь не погоджуються, а лише замовник їх затверджує. Підставою для розроблення таких проєктів є договори між замовниками і розробниками.

Відповідно до Постанови [5] проєкти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь, обліковуються у структурних підрозділах територіальних органів Держгеокадастру, що провадять свою діяльність на районному (міському) рівні, і зберігаються у Державному фонді документації із землеустрою та оцінки земель у районних центрах, містах обласного значення.

Постановою [6] встановлено нормативи оптимального відношення сільськогосподарських культур у сівозмінах для різних природно-сільськогосподарських регіонів України.

У Методичних рекомендаціях [7] зокрема надається інформація щодо визначення типів і видів сівозмін відповідно до спеціалізації сільськогосподарського виробництва,

проектування полів сівозміни, розроблення плану переходу до прийнятої сівозміни, винесення на місцевість полів сівозмін відповідно до проекту, еколого-економічне обґрунтування проекту.

Рішення [8] відображає практичне застосування нормативного забезпечення при затвердженні проекту землеустрою стосовно зміни сільськогосподарських угідь пасовища на рілля земельних ділянок комунальної власності і внесення цих змін щодо угідь та цільового призначення до Державного земельного кадастру.

Сівозміни є важливим процесом, що допомагає ефективно використовувати землю, отримувати хороші врожаї рослин та зберігати родючість ґрунтів. Ефективне чергування сільськогосподарських культур неможливе без чіткого законодавства, яке визначає порядок підготовки та затвердження документів з землеустрою, встановлює обов'язки для тих, хто користується землею, і передбачає відповідальність за порушення правил сівозміни. Нормативи, які встановлюють оптимальне співвідношення різних культур у сівозмінах, призначені для запобігання втрати родючості ґрунтів та забезпечення стабільного землеробства. Практичне використання цих норм, зокрема контроль за дотриманням сівозмін, показує, як ефективно вони допомагають зберігати родючість ґрунтів та використовувати земельні ресурси раціонально.

Перелік посилань:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. №2768-III. Дата оновлення: 31.10.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. №1264-XII. Дата оновлення: 08.08.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

3. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. №858-IV. Дата оновлення: 08.08.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення складу, змісту та порядку погодження документації із землеустрою: Закон України від 02.06.2015 р. №497-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-19#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

5. Деякі питання регулювання земельних відносин: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2022 р. № 563. Дата оновлення: 27.08.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.11.2025).

6. Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2010 р. №164. Дата оновлення: 12.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.11.2025).